

Štampa v tiskarni
na vrhu v
v št. 10
v št. 10
v št. 10

Štampa v tiskarni
na vrhu v
v št. 10
v št. 10
v št. 10

Štampa v tiskarni
na vrhu v
v št. 10
v št. 10
v št. 10

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Štampa v tiskarni
na vrhu v
v št. 10
v št. 10
v št. 10

Štampa v tiskarni
na vrhu v
v št. 10
v št. 10
v št. 10

Štampa v tiskarni
na vrhu v
v št. 10
v št. 10
v št. 10

Štampa v tiskarni
na vrhu v
v št. 10
v št. 10
v št. 10

Štev. 41.

V Mariboru, dne 13. oktobra 1904.

Tečaj XXXVIII.

Naši deželni poslanci.

Kdor zasleduje delovanje naših deželnih poslancev v Gradcu, lahko razvidi, da se največ predlogov, katere so stavili, bavi z različnimi vremenskimi nesrečami in nezgodami, ki so zadele slovenske volilce. To pač let s ni nobeno čudo! Že dolgo niso vremenske neizgode tako zasledovale našega spodnještajerskega ljudstva kakor ravno tekoče leto. Naši slovenski poslanci torej dokazujejo s svojimi tozadevnimi predlogi, da poznajo položaj svojih volilcev in da tudi za nje kaj storijo.

Slovenski poslanci pa so stavili letos tudi več predlogov zaradi deželnih zavarovanj, tako predlog zaradi zavarovanja živine in zavarovanja proti toči. Tudi za deželno zavarovanje proti ognju bodo naši poslanci glasovali, kadar bo prišla ta zadeva v deželni zbor v resno pretresovanje.

Zakaj pa se zavzemajo kmetijski poslanci sedaj naenkrat za taka deželna zavarovanja? Znano je namreč, da imajo enake zasebne zavarovalnice velikanski čistí dobiček pri svojem podjetju. Ne tisočaki, ampak milijoni in milijoni se stekajo v nadomestilne zaklade zavarovalnice in v žepo onih bogatašev, ki so ustanovili s svojim denarjem zavarovalne zavode. Naši poslanci pa si mislijo: Vse te milijone bi lahko imela dežela, ako bi ona sama ustanovila in vodila enake zavarovalnice. In milijone naša dežela krvavo potrebuje, kajti nemška večina slabo gospodari. Izvrže veliko tudi za nepotrebne reči kakor so gledališča, jahalnice, drsališča, studenten-

helmi itd., a denar si hoče dobiti le z zvišanjem doklad. Naše deželne doklade pa so itak že 51 % visoke in kmetje jih že težko plačujejo. Deželne zavarovalnice bi postale za deželo novi denarni viri, ki bi davkoplačevalcem mnogo pomagale.

Naši poslanci so torej izvestno dobro ravnali, da so stavili predloge za deželne zavarovalnice. Bati se je pač, da nemško-nacionalna večina, v kateri sedijo tudi Stiger, Ornič, Stallner in kjer bi sedel tudi Wratschko, ako bi tako sijajno ne propadel, odklonijo veleskoristne predloge zaradi zavarovalnic. Saj ta večina, v kateri sedijo bogati tržani in meščani, noče nič storiti za ubogega kmeta, kakor je to dokazala tudi z odklonitvijo za kmeta potrebnih zadrug. Toda slovenski poslanci si lahko umijejo roke, oni so storili svojo dolžnost. Jeza bednih, zapuščenih kmetov se pa naj obrne potem proti onim zaslepljencem, ki se lovijo pri vsaki volitvi za frake nemških tržanov in meščanov, vsled česar mora meščansko-tržaska večina v deželni zboru misliti, da mnogi kmetje soglašajo z njeno kmetu sovražno politiko. Nem čurji med kmeti, naj potem berejo »Štajerca« ali ne, ki glasujejo proti slovenskim kmetiskim poslancem, niso torej samo izdajalci našega jezika, ampak tudi izdajalci našega kmeta!

Rusko-japonska vojna.

Na suhem.

Ako so došla poročila resnična, kaže vse, da se bo vnela blizu Liaojanga velika bitka.

Japonci bi imeli rajši bitko pri Mukdenu, kjer je za nje ugodnejše stališče, med tem ko se hočejo Rusi bojevati južno od Mukdena. Pri teh majhnih in večjih praskah prednjih straž so Rusi prizadejali Japoncem precej občutnih izgub. Posebno kozaki so za vojevanje izborni. Dne 5. t. m. so napadli sedem japonskih eskadronov ter jih zapodili v beg. Japonci so bežali v takem neredu, da niso mogli vzeti ranjencev s seboj in so Rusi vjeli mnogo vojakov in dva častnika.

Došla poročila namreč pravijo, da se Rusi ne bodo več umikali, ampak da bodo začeli prodirati, ker se čutijo dovolj močne. Vladni ruski list ima iz Mukdena poročilo, da je Kuropatkin izdal dne 2. t. mes. naslednje dnevno povelje: Pred več nego sedmimi meseci nas je napadel sovražnik pred Port Arturjem, predno je bila vojna naznanjena. Od tedaj so ruske čete izvršile mnogo junaskih dejanj, na katere je lahko domovina ponosna, a sovražnikova ošabnost le še ni poražena, ampak še sanjari dalje o popolni zmagi. Čete naše mandžurijske armade, dasi krepkega duha, niso bile dovolj številne, da bi porazile japonsko armado, treba je bilo časa, da se zagotovi naši armadi popolni uspeh. Radi tega sem zapovedal umikanje, dasi smo Japonce opetovano odbili. Kuropatkin hvali uzorno umikanje čet od Ljaojana do Mukdena in pravi, da je car določil zadostno število vojakov, da bo Japonska končno premagana. Premagati je silne težave, da se vse to spravi preko oddaljenosti 10000 vrst na bojišče. Stotisoče ljudi, na tisoče konj, na milijone tovorov se spravlja tekom sedmih

Listek.

Skrivnostna hiša.

(Dogodbica; iz hrvatskega prev. J. V. Starogorski).

I.

»Da vam kažem svoje povsem odkritosrčno mnenje, dragi gospod... kako vam je ime?«

»Fran Dornauer.«

»Da vam potem, dragi moj gospod Dornauer, povsem odkritosrčno kažem svoje mnenje o grozoviti povesti, katero ste nam tu pripovedovali, vam moram reči, da se mi zdi, da ste vi večeraj z nekaterimi veselimi prijatelji večerjali in malo preveč pili. Potem ste si pa sestavili to grozno povest, katero vi sami ne verjamete. Vaše zdravo lice, z nelepa obleka podpirata mojo sumnjo.«

»Ali jaz se sklicujem na svoje poštenje...«

»Oprostite, v vašem stanju nemoremo verovati na poštenje, ampak samo na dokaz! Ako ne morete vaše izjave podpirati s kakim koli dokazom, vam ne moremo verovati.«

»Dokazov imam dovolj: aginila mi je ura, verižica, denar.«

»Vi tako pravite, a morebiti sami sebe varate.«

»Sedaj se spominjam: imam oblečeno srajco, ki je last te proklete razbojniške družbe. Evo vam je.«

»Dajte, da vidimo... Vraga, to pa je res dragoceno! Jak, donesite skatlijo s srajcami, ki je označena pod imenom »Michigan.«

V skatliji iz trdega papirja so ležale štiri lepe, umetno vezane nočne srajce, ki so bile oni na Dornauerju slične.

»Prosim vas, odkod imate te srajce?« vpraša tujec.

»Na to vprašanje vam odgovorim pozneje, ker vas moram sedaj prositi, da še enkrat ponovite vašo povest. Gospod pisar, zapišite vse točno v zapisnik, kar bo ta gospod povedal.«

»Jaz sem,« začne Dornauer, »zasebnik iz Monakova, ter sem prišel v Chicago samo za to, da obiščem svetovno razstavo in zajedno spoznam zemljo in ljudi. Moj sin ima tovarno in da bi mi to potovanje še koristilo, sem hotel zanj še marsikaj nakupiti. Vzel sem zato mnogo denarja seboj in ker ljubim nakit, sem vzel seboj tudi zlato uro, ki je bogato okrašena z dragotinami in sem jo dal na zlato verižico. V srajco sem djal manšetne gumbe z dijamanti. V Chicago, kamor sem večeraj prispel, sem takoj poiskal stanovanje, a ni bilo več nobenega praznega mesta. Vse sobe so bile oddane. Moral sem se zadovoljiti

z majhno sobico, kamor sem dal svojo prtljago. Ker je še bil čas, sem takoj obiskal razstavo in se zaglobil v razstavljenе predmete. Ko sem hotel zvečer iti domov, sem pozabil, Bog ve kako, ime svojega bivališča. Glava mi je bila polna raznih misli o predmetih iz razstave in nikakor se nisem mogel spomniti imena. Med tem je nastala noč in je še jelo deževati. Neznaje, kaj naj začnem, sem hodil okrog. V tem pristopi k meni neki fino oblečen gospod, ki me je že nekaj časa opazoval in me zelo ljubeznivo nagovoril:

»Gospod, zdi se mi, da nekaj iščete. Mogoče vam lahko pomagam.«

To me je veselilo, ker je ta človek napravil na me utis povsem poštenega moža. Povem mu svojo nepriliko, da sem pozabil naslov svojega bivališča, in sedaj ne vem, kje naj prenočim. On nekaj časa premišlja.

»To je zelo neljub položaj,« reče potem.

»Jaz sem rojen v Chicagu, ali da bi moral danes ob tem času iskati stanovanje in prenočišče, bil bi v takem položaju kakor vi. Vi niti pojma nimate, kakšni lopovi so v tem mestu, odkar se je začela razstava. Človek se po dnevu ni varen svojega imetja in življenja, kaj še le po noči...«

»Pa kaj naj počnem sedaj? V tem dežju in noči ne morem ostati na ulici!« ga vprašam v strahu. »Ali ne poznate morebiti kako

mesecev iz evropske Rusije in Sibirije v Mandžurijo in če bi bili doslej odposlani polki še nezadostni, bodo prišli novi. Želja carjeva, da sovražnika premagamo, se bo dosledno izvršila. Doslej je sovražnik mislil, da si je izbral najpripravniji čas, opirajoč se na svoje velike vojne moči, da nas napada, sedaj pa je prišel od vse armade težko pričakovani trenotek, da pojdemo sovražniku nasproti. Prišel je za nas čas, da prisilimo Japonce izvrševati našo voljo, kajti vojne moči ruske mandžurijske armade so dovolj velike, da morejo pričeti s prodiranjem. Da se premaga močnega in hrabrega sovražnika, treba je krepke odločnosti vseh vojakov od prvega do najvišjega. Naj bodo žrtve še tolike, pomislite, kolike važnosti je zmaga za Rusijo in kako potrebno je, da svoje brate v Port Arturu oprostimo, brate, ki sedem mesecev branijo zaupano jim trdnjavo. Vojaki! Naša armada je na bojiščih izvršila velika dela junastva, pomislite, da je čast Rusije v vaših rokah. Visoki vodja ruske države moli z vso Rusijo za vas ter vas blagoslovlja! V novih junastvih s to molitvijo podkrepjeni, moramo se zavedati važnosti svoje naloge in nastopati brez strahu s trdno odločnostjo, storiti svojo dolžnost, ne oziraje se na svoje življenje. Božja volja bodi z vami vsemi!

Na morju.

Te dni je hotelo portartursko brodovje prodrati iz luke, toda jo je zadrževal velikanški vihar na Japonskem morju, ki navadno vlada ob tem času. Kakor se javlja iz Tokija, je neka japonska topničarka južno rta Liaotiesan zadela ob rusko mino in se potopila. Posadka je bila rešena. Ime te topničarke še ni znano. Baltiški brodovje bo potovalo v dveh oddelkih v Vzhodno Azijo. Topničarke in torpedovke skozi Suec, bojne ladije in križarke okoli južne Afrike.

Port Artur.

V nedeljo, dne 2. t. m. je dospelo v Čifu osemdeset Kitajcev iz Port Arturja, ki so se vkljub največji paznosti Japoncev splazili skozi njihove straže. Ti zatrjujejo, da so bili Japonci pri navalu dne 26. m. m. strahovito poraženi in da so izgubili okoli 50.000 mož. Japonci so najprvo jeli streljati iz težkih topov s severa od Golobjega zaliva do Takušana in nato navalili z vso silo na zapadne in severo-zapadne utrdbe. Kasneje so japonski voji jeli prodirati tudi s Švišjinga. Po ljutih bojih so zavzeli Japonci več jarkov in nasipov. Japonski voji so kakor divji drli proti ruskim bajonetom. Mož proti možu se je boril in skoro so bili vsi jarki polni mrtvih

trupel. Neka postojanka pred utrdbo se je branila z izredno hrabrostjo, a končno se je posadka po opetovanih naskokih vendarle morala umakniti v lčan. Vedno in vedno so Japonci znova navalili na utrdbo. Trikrat se jim je naskok že v toliko posrečil, da so že prišli skoro do obzidja. Tu pa se Japonce pobile skoro do zadnjega moža kroglice iz ruskih pušk in brzostrelnih topov, ki so padale goste kakor toča. Japonci so se morali umakniti. Pri postojanki so se še zadnjič postavili v bran, toda ruski naval na nje je bil tako silen, da mu niso več mogli odoleti. Sicer jim je general Nogi poslal eno celo divizijo na pomoč, toda le-ta niti do ruskih nasipov ni mogla prodrati, tako strahovit in silen je bil ruski ogenj z utrdb Liaotiesan.

Dne 1. t. m. so sklenili Rusi in Japonci premirje, da pokopljejo padle. Okoli 2000 mrličev, ki so jeli že gniti in je njih smrad okužil že skoro vso okolico, je bilo pokopanih. Predno so ruski in japonski vojaki začeli s svojim žalostim delom, so morali prepoditi cele jate krokarjev in vran, ki so se že lotile svojih žrtev. Tekom šestih ur, v katerem času so pokopavali mrličje, so igrale ruske in japonske vojaške godbe, da bi s tem izkazale hrabrim bojevnikom zadnjo čast. Takoj po pokopu so začeli topovi z nova grmeti, sipajoč na obe strani smrt in pogin.

Deželni zbor štajerski.

Gradec, 10. okt. 1904.

Predlog g. Rožkerja, Robiča in tovarišev za po toči poškodovane prebivalce v šentlenartskem in mariborskem okraju. G. Rožkar je utemeljil ta predlog ter povdarjal veliko bedo in škodo, katero so prizadeli morali prenašati. Predlog se je izročil finančnemu odseku. (Govor se bo objavil, kedar izide stenografski zapisnik). G. dr. Ploj je utemeljeval svoj predlog, naj se za Štajersko ustanovi prisilna kmetijska stanovska zadruga s tem da je l. 1902 državni zbor skoraj soglasno sprejel postavbo za take zadruge ter so najveljavnejši možje, ki se pečajo s poljedelstvom, pripoznali, da je vpeljava takih zadrug eden najvažnejših pripomočkov za rešitev kmetijskega stanu od popolnega propada. Pobijal je govornik z uspehom predlog deželnega odbora, v katerem odsvetuje (deželni odbor) ustanovitev takih kmetijskih zadrug. Predlog dr. Ploja se je izročil novemu gospodarskemu odseku, ki se bo pečal z mnogimi važnimi narodno gospodarskimi zadevami. V ta odsek, ki obstoji iz 15 članov, sta od strani Slovencev izvoljena dr. Ploj in Ro-

žkar. G. Robič je utemeljeval svoj predlog radi ustanovitve deželne zavarovalnice proti toči. Že l. 1880 je deželni zbor naročil deželnemu odboru, naj izdelata postavnica načrt za ustanovitev take zavarovalnice. A storilo se ni nič. Ta predlog se je izročil gospodarskemu odseku. Drugi predlog dr. Ploja meri na zavarovanje živine proti boleznim. Takšno zavarovalnico je upeljal nižjeavstrijski deželni zbor in se je prav dobro obnesla. 180.000 komadov živine v skupni vrednosti 54 milijonov kron je zavarovanih pri tej zavarovalnici, ki si je pribrala že precejšno zakladnico. Poslanec Žičkar je v seji dne 6. oktobra kazal na bedo, katera se nahaja po nekaterih občinah severniškega in kozjanskega okraja vsled letošnje toče in silnih nalivov. Nasledki so: revščina — izseljevanje prebivalcev v tuje dežele in pomankanje delavcev. Ta predlog se je izročil finančnemu odseku. Dr. Dežko in tovariši so interpelirali cesarskega namestnika v neki Štgerja zadevajoči stvari. Glasom in kraskega časnika »Arbeiterwille« je deželni šolski svet naročil, da mora po nekaterih šolah v slovenjebistriškem okraju prenehati poduk tako dolgo, da se obere hmelj. Štger in še nek drugi Nemec imata nekaj hmelja. A tudi takim šolam se je naročilo, naj v njih preneha šolski poduk, kjer sploh hmelja ni; n. pr. v Črešnovcu in Laporju. Cesarški namestnik kot predsednik deželni šolski sveta se toraj pozivlja, da odgovori na ta vprašanja: je li res, da je na zahtevo Štgerja in še nekega drugega hmeljarja prenehal šolski pouk na slovenjebistriškem okraju? zakaj temu dež. šolski svet ne ugovarja v javnih listih, če ta govornica ni resnična? Dr. Jurtela je utemeljeval v seji dne 7. okt. svoj predlog zastran Drave. Ta reka dela silno škodo po mnogih občinah, ker trga in odnaša zemljo. Naj se ukrene v varstvo zemljišč potrebna obramba na obrežju, dokler se reka ne uredi. V seji dne 5. okt. sta se oglasila prvokrat tudi mokraška poslanca Resel in dr. Schacherl. Prvi je utemeljeval svoj predlog, naj se vpeleje splošna, enaka, direktna in tajna volilna pravica za deželni zbor. Povedal je mnogokaj, kar je ugajalo tudi Slovincem, katol.-nemškimi in bauernbündlerskim poslancom. Zato so tudi ti glasovali za to, da se ta predlog izroči novemu političnemu odseku. Ni pa Resel mogel popustiti svoje stare navade, da ne bi odrihal po katoliških škofih in po katoliški stranki, vedel je pa Resel, da nemški narodnjaki ne bodo glasovali za njegov predlog; a vkljub temu jih je hvalil kot moške napredka in svetlobe. A nemški narodnjaki in veleposestniki so glasovali proti Re-

zasebno hišo, kjer bi dobil skromno prenočišče in da se mi ni treba bati razbojništva. Jaz plačam, kolikor se zahteva.»

Tujec pomislja.

»Tako pozno vas ne morem odvesti v zasebno hišo, ker bi naju ne pustil nihče k sebi. Ostaje samo jedno: Pojdite z mano, jaz odstopim za nočjo svojo spalnico. Sebi bom še drugače pomogel. Mi imamo dovolj veliko stanovanje. Ste zadovoljni s tem?«

Jaz se mu zahvalim, kakor se zahvaljuje rešitelju iz bede in velike nevarnosti. On mahne z roko in pred nama obstoji krasna zaprta kočija. In ko sva sedla vanjo, reče:

»Dobro je, da sem vzel danes pokrit voz. V odprtem bi nama ne bilo prijetno. Ta silen dež noče prenehati.«

In v silnem diru smo šli okrog Chicage. Rad bi gledal pri tej vožnji mesto, a silen dež in megla sta mi zabranjevala razgled. V drugem je govoril gospod sila prijazno, posebno o svetovni izložbi in drugih ameriških rečeh, katere je zelo dobro poznal. Mene je to seveda silno zanimalo in tudi radi vlnudnosti nisem hotel gledati iz kočije. Vendar sem opazil, da dolgi pot, po katerem smo se vozili, ni bil nič ali zelo slabo razsvetljen. Gotovo so morale biti tu najslabše ulice mesta.

Naposled dospemo do neke hiše, koje

obliko sem zelo slabo razložil v temi. Zdelo se mi je, da stoji osamljena. Moj voditelj vzame ključ iz žepa in odpre vrata. Pusti me, da prvi vstopim, a potem zopet zapre vrata za seboj. Nato me odvede po enostavnih stopnicah v zelo fino vrejeno sobo, v kateri je sedela stara, črna oblečena gospa. Pozdravi jo kot svojo mater.

Predstavim se ji in jo poprosim, sklicuje se na poziv njenega sina, da mi dovoli prenočiti v njeni hiši. Ona mi to zelo ljubezljivo dovoli in se takoj odpravi, da mi priredi sobo. Za nekaj časa se vrne.

»Vaša spalnica je v redu. Ako izvolite še kaj jesti, vam poslužimo z mrzlim mesom.«

Jaz hvaležno odklonim, ker sem si prej v neki gostilni utolažil glad in žejo. Prosim jo za počitek, ker sem bil zelo zmučen.

»Potem vas pa odvedem v vašo spalnico«, reče gospod in zapalivši svečo ide naprej. Prišla sva preko dva hodnika. Nato otvori moj gostitelj vrata in midva vstopiva v majhno in zelo prijazno sobico. Samo jedno okno je imela ta sobica, a še to je bilo močno zaprto.

»To smo dali letos napraviti«, reče smehljaje gospod, »ker odkar je odprta razstava v Chicagu, je vse polno lopovov... Tam je vaša postelj, tukaj jedna moja nočna srajca, da svoje lepe ne umažete. Upam, da ne boste

odbili čašico čaja. Moja mati ga zna izborno napraviti. Človek po njem divno spava... Še nekaj! Ne pozabite, predno ležete, dobro zapreti vrat. V naši hiši se še sicer ni nič dogodilo, ali... opreznost ne škoduje. A sedaj pa dobro spavajte! Lahko noč!«

Ko je moj ljubezni prijatelj odšel iz sobe, zaklenem vrata, položim uro z verižico in novci ter diamantni gumbi na mizico kraj postelje, tako da sem lahko s postelje dosegel. Pri tem mi pade jeden gumb na tla. Ko se sklonim, da ga pobere, zaslišim slabo žumenje, koje si nisem mogel raztolmačiti. Zatem oblečem nočno srajco, ki je bila tako lepa, da sem se kar čudil. Ponujeni čaj sem pustil. Neka slutnja, katere se nisem mogel znebiti, mi ni dala, da bi pil.

Nekak čuden strah in slabost se me poloti. Verjel sem sam sebi, da se mi ne more nič zgoditi. Okna in vrata so zaprta; ta strah je čustvo samo tega, kar sem čul o dosedanjih neprijetnostih v Chicagu. Da ugonobim te misli, ki so me mučile, ležem takoj v posteljo. Postelja je bila krasna, udobna a ko sem se hotel pokriti z dragoceno, težko odejo, čutim, kako se postelja pod mano deli. Vzkriknil sem in padel v globočino. Ne zgubivši zavesti sem padel v nek kanal, kakor se mi je zdelo. Pa kanal je bil tako položen, da me je gnalo naprej. Izparice so delale

selnu. Predlog je propadel s 32 glasovi proti 26. Za prvim socijem je prišel na vrsto drugi, dr. Schacherl. Ta je zahteval, naj se postavno popravijo nekateri nedostatki pri volitvah za deželni zbor. Tako mu ni po volji, da se duhovniki smejo vtikati v volitve, ker vsled tega trpi veljava duhovniškega stanu! No, mokračem je pač kaj mar za veljavo vere! Pripovedoval je to in ono, kar je bilo krivo, da se ni zlezlo več mokračev v deželni zbor. Samo tega ni omenil, kako surovo so ravnali po mnogih krajih mokrača, da so zabranili poštenim volilcem izvrševati svojo volilno pravico. Znano je, kako nasilno so postopali mokrača v Ljubnem (Leoben), v Gradcu in Trbovljah. To je Schacherlu vse po volji.

Politični ogled.

Slovenska šola v Trstu. Dolgo let so se morali Slovenci v Trstu bojevati za slovensko šolo. V Trstu prebiva okoli 25.000 Slovencev, katerih otroci niso imeli nobene slov. šole. Vsako dotično prošnjo je mestni magistrat kakor tudi namestništvo in ministerstvo odklonilo. Ker pa postava pravi, da se mora zidati slovenska šola, ako se nahaja 40 slovenskih otrok v občini, so se tržaški Slovenci pritožili na upravno sodišče, ki je zavrglo določbi namestništva in ministerstva. Občina bo toraj primorana zidati slovensko šolo.

Nov poveljnik naše mornarice. Dosedanji poveljnik naše mornarice admiral baron Spaun je bil na lastno prošnjo te dni vpokojen. Rojen je bil l. 1833. Udeležil se je vojske l. 1859 in l. 1868 bitke pri Lisi. Službo mornariškega poveljnika je opravljal od l. 1897. Njegov naslednik je postal njegov dosedanji namestnik in podadmiral grof Rudolf Montecuccoli. Rojen je l. 1843. Povodim imenovanja ga je imenoval cesar za tajnega svetnika.

Dopisi.

Gornja Radgona. (Slovenci v gornjeradgonskem in sosednih okrajih). Mnogo let sem že svoj gospodar. Imam prilično posestvo. Vidim, da je za vsakega težko, ali za kmeta gotovo najtežje. Plačila so že tolika, da se skoro ne bo več moglo zmagati. Težavno je gospodariti, da se v dolg ne pade. Resnično je, da se je skoro nemogočno iz dolga izkupati, če se enkrat v dolg zakoplje. Plačila pač kmet tako zmaguje, da svoje pridelke proda, katerih sam ne potrebuje. Seveda, prodal pa bo kmet le temu, kateri mu boljše plača in pravično plača.

tak zrak, da sem se bal, da izgubim vsled smrdu zavest. Komaj sem dihal. Na srečo ni bil kanal tako dolg in izparice so jele ponehavati in kmalu zagledam pred seboj silno površino vode —

»Mičigensko jezero?« ga vpraša uradnik, ki je vse pazljivo poslušal.

»Da, tako ga je zval oni človek, ki je stal nekaj korakov od obali in me potegnil v ladjico, ker sem ga plavajoč klical na pomoč. Odvedel me je v svojo hišo in me okrepil. Dal mi je to suktnjo in to obuvalo, koje vidite na meni. Ko bi ne bilo njega, ležal bi sedaj hrana ribam na dnu Mičigana.«

»Da za nekaj dni splavate na površino ali da vas ribiči izvlečejo kakor one stiri nesrečnike, kojih nočne srajce mi tu čuvamo. Gotovo so zablodili v ono razbojniško gnezdo in bili tam otrovani«, reče policijski nadzornik. »Sedaj sem popolnoma prepričan, da je bil oni čaj zastrupljen. Vam je rešilo življenje jedino to, da ga niste pili. Ali vaša obleka, denarji in dragocenosti so ostale v rokah onih razbojnikov. A povejte mi, kaj storite sedaj?«

Konec sledi.

Opazil sem, da naši kmetje mislijo, da židov najboljše plača. Ne verjamite, da židov boljše plača kakor pa kupci-kristjani. Že gotovo dvajset let kupujem in prodajam, ali židov še od mene ni krajcarja dobil. To ni potrebno, ker naši kupci-kristjani ravno tako in še boljše plačajo. Ali vam je menda, ljubi Slovenci, ljubo, ker vam židov umi sladko in mnogo govoriti in vi pri tem pač večkrat pozabite na vago. Že več let opazujem, da se naši Slovenci, kateri v Radgoni kupujejo in prodajajo, najraje zaletijo k židovu, če so ravno v Radgoni še trije drugi trgovci za poljske pridelke, ali to pač niso židovje, to so kristjani, zatorej pa naš Slovenec rajši k njemu gre, ker mu on ve sladko govoriti. Mora se reči, da je ravno smešno, da naš kmet svoj pridelek mimo Skrleca, dobrega Slovenca, mimo Thrumerja, poštenega Nemca naravnost čez celo Radgono k židovu pelja. Če si že do tega židova pripeljal, zakaj pa se ne bi peljal kakšnih 100 korakov dalje, pa bi prodal svoj pridelek, za katerega so kristjanski žulji trpeli, Mühru, kateri je naš vreden rojak. On ti res ne bo mnogo govoril, ali bo ti pravično plačal po ceni, kaj ti gre. Žalostno je, ali resnično, da pač naš kmet rajši k židovu gre, kakor pa k svojemu isto-vercu. — Kmet.

Iz Ljutomera. (Šolske zadeve) Letos so naši šolski otroci napravili kar hipoma v drugi polovici meseca avgusta sebi in učitelstvu — nepričakovane počitnice. Zaradi dušljivega ali oslovskega kašlja je okrajno glavarstvo, dne 20. avgusta šolo zaprlo tako dolgo, da se zdravstvene razmere zboljšajo. Začetek šole bo se starišem pravočasno oznanil. Število šolskih otrok na Franc Jožefovi dozdej 4 razredni deski in 4 razredni dekliški soli se od leta do leta množi. Letos je bilo 327 dečkov (razredoma 62 + 83 + 93 + 89 +) in 329 deklic (razredoma 56 + 111 + 89 + 73). Ker smo torej dosegli postavno število otrok za petrazrednico, je dežel. šolski svet naši želji ustregel in dovolil ustanovitev petega razreda na deski in dekliški soli s 1. novem. t. l. S tem je storila Franc Jožefova šola zopet velik korak naprej, kar je bilo tem ložje, ker naš za šolo hvalevredno se zanimajoči krajni šolski svet je že takrat pripravil dve rezervni učilnici za razširjanje šole, ko se je novo šolsko poslopje zidalo. Vsled te razširitve bo gotovo tudi pouk bolj plodonosen, ker razredi ne bodo prenapoljeni, kakor do zdaj. Kot novi učiteljski moči ste namesčeni: g. Rudolf Dostal, do zdaj učitelj pri Sv. Vidu blizu Ponikve in g. Marija Lebar, izprašana uč. kandidatinja pri Sv. Križu blizu Ljutomera. Omenimo še, da obstoji na Franc Jožefovi soli »Podporno društvo za ubožne šolske otroke«, kjer dobivajo skoraj vse učne pripomočke in še druge potrebščine zastonj. Naj bi se č. ljutomerski rojaki in šolski prijatelji spominjali Franc Jožefove šole oziroma šolskega podpornega društva zlasti zdaj, ko se bliža začetek novega šolskega leta in se vrši strastna agitacija naših nasprotnikov zoper našo šolo, oziroma za njihovo trško ponemčevalnico.

Vitanje. (Volilni shodi.) Slovenski in drugojezični časniki so pisali in obojubiljali, da bo 2. oktobra slaboznani poslanec dr. Pommer vitanjskim Nemcem ljubeznivo razkladal, kako na Dunaju strejja kozle. Seveda ga je vse nestrpno pričakovalo. Naznanjen je shod. Od katere strani ga izpustijo Šoštanjčani? Nisem vjel blaženega trenutka, da bi videl slavni prihod. Najbrže ljubi veliki gospod potovati nepoznan. Kaj pa srčkani tržani? Iz spoštovanja se niti dihati ne upajo. Vse tiho kakar v mišji luknji. Hajdimo gledat! Vse nenavadno mirno. Ne na tem, ne na onem zbirališču ni »purgarjev« Gotovo jim ima g. poslanec povedati nekaj posebnega, ker ne dvomim, da so stopili za § 2. Še nekaj drugega. Polotovala se me je hudobna misel — proč z njo, da je mogoče g. poslanec izvolil pozabiti na svoje Vitanjčane. Pa prekli-

cani časniki bi vsaj tudi to bili morali iztakniti.

Vse drugačen je bil shod slovenskih volilcev pred enim mesecem. Volilci v trumah čakali na javnih prostorih svojega poslanca. Z zanimanjem so poslušali o svojem delovanju poročujočega poslanca dr. Hrašovca ter mu navdušeno pritrjevali. Njih navdušenje je pretreslo vitanjske nemške stebre. V strahu in trepetu so brzo prosili, da se jim pomnoži orožniška pomoč. Seveda so to storili v svesti si svoje kulture in moči! In ko je njim imel njih poslanec zaupati marsikaj lepega, stavite kolikor hočete, da je vsako njihovo hišo varoval eden bajonet. Zelo smo radovedni, če jim je velenčeni g. profesor dr. Pommer vžil kaj pameti.

Iz Vojnika. Vsakdo ve, da je v slovenskem trgu kakor je Vojnik nemška šola največja nesmisel. Toda, ker je v Avstriji vse mogoče, je tudi mogoča nemška šola za slovenske otroke. Naši »Nemci« delajo vedno na to, da bi svoj most do Adrije preko slovenskih grobov čim preje naredili. Le škoda, da jim Slovenci pri tem usodnem delu tudi sami pomagamo. Dolgo so se praskali Nemci za ušesi, kako bi dobili svojo čisto nemško šolo v trg. Zdaj že stoji nekaj let in potuje naše otroke. A šola je treba razširiti, niso zadovoljni samo z dvorazrednico... Toda kje dobiti otroke? Za gotovo število razredov je treba tudi gotovega števila učencev. Da se torej ustanovi trirazrednica, treba otrok — slovenskih seveda, ker nemških nimajo. Nemški okrajni šolski svet in ob strani mu občinski odbor je napravil prošnjo za razširjenje dvorazrednice. Prošnjo naj bi podprli podpisani starišev, ki se zavežejo, da bodo pošiljali svoje otroke v nemško šolo. V ta namen naj bi se podpisalo vse, kar ima dve nogi in je krščeno. Tako so sklenili gospodje.

Človek se mora smejeti, ko sliši imena teh »starišev«. Med podpisanci ne dobiš samo starišev, tudi se ti ne morejo imenovati s krotko besedo starejši, ampak po božjih in cerkvenih postavah prave starine. Svoje častito ime so vrgli na papir celo taki, ki jim je Bog dal milost čakati 70 let. Ti bodo torej pošiljali »svoje otroke« v nemško šolo.

Moj Bog, naši nemčurji in nemčurke so so ali brezpametni ali pa imajo še večje upanje, kakor nekatere žene iz starega zakona, ki so pričakovale svojega zaroda v pozni starosti. Zaradi naših nemčurjev se vendar ne bodo godili čudeži! Če bi se pa res utegnilo kaj takega pripetiti, da bi se na našo škodo spopolnilo brezupno upanje, potem naj pa bo mati Germanija toliko velikodušna in naj sezida za take čudežne otroke tam gori v »rajhu« kar posebno šolo, pri nas v Vojniku pa ne. — Zopet drugi izmed podpisancev so udarjeni na drugo plat. To so taki, ki niso ne stari, ne starejši in ne stariši, ampak še čisto navadne nežne gospodične... Učite se tukaj slovenska dekleta, od teh sicer malo smešnih gospodičen. Te že sedaj odločujejo, kam bodo hodili njihovi poznejši otroci. Ne vem, ali je to zavednost ali je smešnost; samo to je gotovo, če odštejemo od tistih podpisancev tiste zakonske, ki so v svojem življenju priromali že daleč pod jesen in pa tiste, ki so še v nesladkem stanu nezakonskega življenja, potem gotovo prav malo ostane. In vendar! Bog si vedi, če ne bo letos odprt tretji razred nemške šole. Dovolj.

V Dobju pri Planini je vseh 156 volilcev enoglasno volilo dr. Ploja. Pred volitvijo je zopet pokazal sovraštvo do Slovencev tukajšnji komij Detoma. Delil in ponujal je veliko množino lepakov za orekovskega Vračkota. Toda ljudje že vedo, da jim nemški komij ne bo ničesar prida svetoval. Ko jim je pravil nekaj o nemški omiki, so se mu kmetje smejali in rekli: »Ti se nisi dosti pameten, da bi nas učil. Takrat, ko si nas učil, da duhovniki delajo točo, pač nisi pomislil, da bi ravno tebi pod streho toča vse pobila, če bi ti mi več ne nosili slovenskih grošev. Ali si že pozabil, zakaj si že parkrat zgnil iz